

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 88/05-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. septembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť L. K., K., zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní pôvodne vedenom pod sp. zn. 19 C 1220/2000 a po vylúčení časti návrhu na samostatné konanie ďalej vedenom pod sp. zn. 19 C 288/2003 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 26/03-42 z 21. mája 2003 (t. j. po 4. júni 2003) a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 288/2003 v období po vydaní nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 26/03-42 z 21. mája 2003 p o r u š i l základné právo L. K., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie veci

v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 288/2003 **p r i k a z u j e** konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. L. K. **p r i z n á v a** primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. L. K. **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún), ktorú je Okresný súd Košice II **p o v i n n ý** vyplatiť na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. D. S., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 12. mája 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť L. K., K. (ďalej aj „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. D. S., K., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní pôvodne vedenom pod sp. zn. 19 C 1220/2000 a po vylúčení časti návrhu na samostatné konanie ďalej vedenom

pod sp. zn. 19 C 288/2003 v období po nadobudnutí právoplatnosti nálezu ústavného súdu č. k. II. ÚS 26/03-42 z 21. mája 2003 (t. j. po 4. júni 2003).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že okresný súd rozsudkom č. k. 19 C 1220/00-16 z 10. júna 2003 vyhovel sťažovateľovmu návrhu na vyslovenie neplatnosti výpovede a návrh v časti požadujúcej náhradu mzdy vylúčil na samostatné konanie, ktoré sa ďalej viedlo pod sp. zn. 19 C 288/2003.

Na základe predchádzajúcej sťažovateľovej sťažnosti ústavný súd nálezom č. k. II. ÚS 26/03-42 z 21. mája 2003 (ktorý nadobudol právoplatnosť 4. júna 2003) vyslovil porušenie základných práv upravených v čl. 48 ods. 2 ústavy a v čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 1220/2000, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov, priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie vo výške 20 000 Sk a náhradu trov konania.

Sťažovateľ tvrdí, že aj napriek už citovanému nálezú ústavného súdu okresný súd v jeho pracovnoprávnej veci (v časti vylúčenej na samostatné konanie) riadne nekoná a „... *bol nečinný viac ako rok a 3 mesiace od vyhlásenia rozsudku...*“.

Sťažovateľ 26. októbra 2004 podal predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, ktorý ju v odpovedi sp. zn. Spr. 23192/04 z 3. novembra 2004 uznal za „*čiastočne dôvodnú*“. Uvedený postup okresného súdu považuje sťažovateľ za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

3. Sťažovateľ žiada vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom v označenom konaní, nariadil okresnému súdu konať vo veci „*bez zbytočných prietahov a čo najrýchlejšie*“, priznal mu finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk a náhradu trov konania.

Dôvodom, pre ktorý si sťažovateľ uplatňuje primerané finančné zadosťučinenie, je „*pocit právnej neistoty sťažovateľa v to kedy súd jeho vec právoplatne rozhodne, ak ani*

do dvoch rokov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu nerozhodol o jeho ešte v r. 2000 uplatnenom nároku a v polovici r. 2003 vylúčenom na samostatné konanie nároku na náhradu mzdy s prísl., a nerozhodol ani dňa 15. 3. 2005, čo sťažovateľ pociťuje ako odvetu súdu za to, že podal skoršiu ústavnú sťažnosť, v ktorej už ústavný súd rozhodol tak, že mu vyhovel a ak v spore žalovanému hrozí konkurz“.

4. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 6. júna 2005 písomne vyjadril okresný súd (Spr. 592/05) a k jeho vyjadreniu zaujala stanovisko 25. augusta 2005 právna zástupkyňa sťažovateľa.

5. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia práva podľa označených článkov ústavy a dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci (napr. I. ÚS 157/02, I. ÚS 66/03).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z písomných vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 19 C 288/2003 ústavný súd zistil nasledovný relevantný priebeh a stav predmetného konania:

A

1. Rozsudkom okresného súdu č. k. 19 C 1220/00-16 z 10. júna 2003 bolo určené, že výpoveď daná L. K., K., listom spoločnosti S., spol s r. o., Regionálny R., zmluvný partner, K. (ďalej len „odporca“), zo dňa 4. októbra 2000 je neplatná. Návrh navrhovateľa na náhradu mzdy za obdobie od 1. novembra 2000 do 26. februára 2002 vylučuje na

samostatné konanie, v ktorom bude rozhodnuté tiež o trovách tohto konania. Rozsudok nadobudol právoplatnosť 29. septembra 2003.

2. Okresný súd 19. mája 2004 vyzval odporcu na predloženie mzdového listu sťažovateľa za roky 1999 – 2000 v lehote 10 dní. Mzdový list bol predložený okresnému súdu 1. júna 2004.

3. Okresný súd 25. januára 2005 stanovil termín pojednávania na 15. marec 2005 (predvolanie bolo doručené účastníkom v období od 28. januára do 4. februára 2005).

4. Pojednávanie konané 15. marca 2005 za prítomnosti účastníkov bolo na ich žiadosť „za účelom mimosúdneho vysporiadania predmetného sporu“ odročené na neurčito.

5. Sťažovateľ 2. mája 2005 požiadal okresný súd o urýchlené rozhodnutie sporu. K žiadosti pripojil mzdové doklady majúce preukazovať jeho nárok.

6. Okresný súd 17. mája 2005 doručil právnenému zástupcovi odporcu fotokópie sťažovateľom mu predložených dokladov.

7. Okresný súd 6. júna 2005 stanovil termín pojednávania na 7. júl 2005.

B

Ústavný súd dopytom na okresnom súde zistil, že pre neprítomnosť účastníkov bolo pojednávanie konané 7. júla 2005 odročené na 4. október 2005.

C

Predseda okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr. 23192/04 z 3. novembra 2004 na sťažovateľovu sťažnosť na prieťahy v konaní z 8. októbra 2004 uviedol: „Po prešetrení som zistil, že Vaša sťažnosť je čiastočne dôvodná.

Je pravdou, že Váš nárok na náhradu mzdy bol rozsudkom zo dňa 10. 6. 2003, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 29. 9. 2003 vylúčený na samostatné konanie.

Dňa 19. 5. 2004 vyzval konajúci sudca žalovaného na predloženie mzdových listov za rozhodujúce obdobie. Tieto boli doručené 1. 6. 2004.

Vzhľadom na chronológiu vo veci vykonaných úkonov možno pripustiť, že k určitým prieťahom v konaní došlo. Tieto však boli spôsobené objektívnymi dôvodmi, a to veľkým

množstvom nevybavených vecí aj v súdnom oddelení vo veci konajúceho sudcu, ktorých je 842.

Napriek konštatovanej skutočnosti bol konajúci sudca s Vašou sťažnosťou oboznámený a vec budem sledovať do jej právoplatného skončenia.“

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 288/2003 došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“, resp. práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...), ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch (...)“.

2. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 592/05 zo 6. júna 2005 uviedol: „Z (...) chronológie vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že k jedinému prietahu v konaní došlo v období od 29. 9. 2003 do 19. 5. 2004, pričom túto nečinnosť možno považovať za ojedinelú. Ponechávam na zváženie ústavnému súdu, či sa jedná o nečinnosť takého charakteru, ktorá je spôsobilá vysloviť názor, že táto dosiahla intenzitu odôvodňujúcu tvrdenie o porušení práv sťažovateľa takým závažným spôsobom, ktorý je spôsobilý vysloviť záver o porušení ústavných práv sťažovateľa a priznať mu za takýto ojedinelý prietah finančné zadosťučinenie.“

3. Právna zástupkyňa sťažovateľa v reakcii (z 25. augusta 2005) na toto vyjadrenie okresného súdu uviedla: „K vyjadreniu Okresného súdu niet čo dodať, nakoľko toto zodpovedá faktograficky obsahu spisu 19 C 288/05 a preto sťažovateľ zotrváva na obsahu ústavnej sťažnosti, čo do prietáhov vzniklých zavinením súdu v čase od právoplatnosti skoršieho nálezu ústavného súdu, ktorý nález okresný súd nepovažoval za tú skutočnosť za

ktorú ju považovať mal. Z uvedených dôvodov navrhujem ústavnej sťažnosti v celom rozsahu vyhovieť.“

4. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98).

Judikatúra ESLP a ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval aj v danom prípade.

4. 1. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom posúdenia je konanie o pracovnoprávnej veci (rozhodovanie o návrhu na náhradu mzdy z neplatne skončeného pracovného pomeru), ktoré sa začalo pôvodne 15. novembra 2000 a pokračovalo nadväzne na vyhlásenie rozsudku z 10. júna 2003 v samostatnom konaní. V predmetnej veci nie je k dnešnému dňu rozhodnuté ani na súde prvého stupňa.

4. 2. Rozhodovanie o náhrade mzdy (v danom prípade v konaní nadväzujúcom na konanie, v ktorom už bolo právoplatne rozhodnuté o neplatnom skončení pracovného pomeru) nepovažuje ústavný súd vzhľadom na existujúcu právnu úpravu, ako aj dostatočne frekventovanú a stabilizovanú judikatúru všeobecných súdov za právne zložitú a v posudzovanom prípade (pozri vyššie uvedený chronologický prehľad úkonov okresného súdu v bode A II. časti odôvodnenia) ani za fakticky zložitú vec. Náročnosť konania (jeho

zložitost') nenamieta ani okresný súd vo svojich vyššie uvedených vyjadreniach (pozri bod C II. časti a bod 2 III. časti odôvodnenia).

4. 3. V správaní sťažovateľa nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali konštatovanie ich vplyvu na vznik zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní.

4. 4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej právnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu (činnosť okresného súdu hodnotil však iba v sťažnosťou napadnutom období).

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v období od 10. júna 2003 (rozhodnutie o vylúčení časti návrhu na samostatné konanie) do 19. mája 2004 (výzva pre odporcu), t. j. v trvaní vyše 11 mesiacov, v období od 1. júna 2004 (predloženie mzdového listu) do 25. januára 2005 (predvolanie na pojednávanie), t. j. v trvaní skoro ôsmich mesiacov, spolu v trvaní vyše 19 mesiacov, keď bol okresný súd bezdôvodne nečinný.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v personálnych problémoch a v neúmernom pracovnom zaťažení zákonného sudcu (pozri vyššie bod C II. časti odôvodnenia) ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou prietahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní.

S úvahami okresného súdu o tom, že priet'ah v konaní „v období od 29. 9. 2003 do 19. 5. 2004“ je jediný, „pričom túto nečinnosť možno považovať za ojedinelú“, a teda ospravedlniteľnú nečinnosť, sa ústavný súd nestotožnil, a to jednak pre neúmernú dĺžku tejto nečinnosti vzhľadom na doterajšiu dobu samotného konania vedeného pod sp. zn. 19 C 288/2003 (trvajúceho vyše dvoch rokov), ako aj skutočnosť, že okresný súd aj napriek ústavnej povinnosti (konkretizovanej príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku) naplniť realizáciu základného práva sťažovateľa na súdne konanie bez zbytočných priet'ahov vyplývajúceho z čl. 48 ods. 2 ústavy (ktorej dôsledné rešpektovanie v danom konaní prikázal okresnému súdu ústavný súd vo svojom už vyššie citovanom náleze z 21. mája 2003) nepostupoval tak, aby v čo najkratšej dobe odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza od podania návrhu na rozhodnutie jeho pracovnoprávneho sporu.

4. 5. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'učinenie (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6. 1. Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadost'učinenie vo výške a z dôvodov uvedených v bode 3 I. časti odôvodnenia nálezu.

6. 2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je dostatočným zadosťúčením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťúčinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa (pozri body 4. 1 až 4. 4 tejto časti odôvodnenia) najmä s prihliadnutím na predchádzajúci nález ústavného súdu považuje za primerané v sume 30 000 Sk.

6. 3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťúčinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Úspešnému sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátkou. Advokátka vykonala tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a prípravu zastupovania, spísanie sťažnosti 2. mája 2005 a podané stanovisko z 25. augusta 2005 k vyjadreniu okresného súdu.

Odmena za jeden úkon právnych služieb (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. z 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) je 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena advokátke za poskytnuté služby v konaní pred ústavným súdom (za tri úkony právnych služieb) predstavuje spolu sumu 7 953 Sk. Keďže si sťažovateľ uplatnil náhradu trov konania vo výške 5 302 Sk, ústavný súd jeho návrhu vyhovel a priznal mu náhradu trov konania v ním požadovanej sume.

Z uvedených dôvodov ústavný súd v tejto časti rozhodol tak, ako to je uvedené pod bodom 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. septembra 2005